

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica 8, s. 8.
Izredna 1. nadst. Uradna ure za stranke so od 10. do 11.
popoldne in od 6. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in
raznih. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne
sprejemajo.

AROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za
avstro-ogrsko in bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna
K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za
ostale inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in
uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer
Inserati: enostopna petstotnica 30 vin., pogojen prostor, poslana
in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo
Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 707.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 13. oktobra 1913.

Leto III.

Kranjski deželni zbor razpuščen!

Včerašnja uradna „Wiener Zeitung“ objavlja cesarski patent, s katerim se razpušča kranjski deželni zbor in ukazujejo nove volitve. — Sodrugi! Pohitite na delo! Nobena ura se ne sme zamuditi! Zdaj je prišel čas za boj na Kranjskem!

Delavstvo o kranjskem deželnem zboru.

Velikanska demonstracija zavednega delavstva proti korupciji, terorizmu in hinavščini kranjskih deželnih kristjanov je bil včerašnji shod. Dvorana v »Mestnem domu« je bila napolnjena in tudi galerija je bila polna. O vseh skandalih od Johance pa do izdajstva splošne in enake volilne pravice — je socialna demokratično delavstvo izrazilo tako jasno svoje ogorčenje, da je vsakdo imel prepričanje, da ni bilo to ogorčenje izraz trenutnega gneva, izzvanega po poročevalčevih besedah, ampak da je bilo izraz gneva, ki se nabira v srcu našega delavstva, odkar nas je bog udaril s klerikalno strahovladno. Sodrugi Etbin Kristan je v svojem krasnem govoru do nagega slekel naše deželne gospodarije in jim strgal iz obraza kranjske demokratičnosti in ljubezni do ljudstva in ostale so grde spake. Naloga delavstva je sedaj, da vztraja v volilnem boju, ki se je pričel včeraj; vztrajen bo prinesel prav gotovo tudi delavstvu zastopstvo v novem deželnem zboru.

Shod otvorja sodrug Milnar ob tri četrt na deset, naznanil dnevni red in podeli besedo sodru. Etbinu Kristanu, ki ga zborovalci pozdravijo z živahnimi aplavzi. Sodrugi Etbin Kristan izjavi:

Današnji shod je pravzaprav prvi volilni shod za nove deželnozbornske volitve na Kranjskem. Ko je v petek zaključil deželni glavni zbor, danes deželnozbornski zasedanje, je povedal, da se sedaj prišel čas, ko imajo besedo volilci. To se pravi, da bo naš deželni zbor v najkrajšem času razpuščen in stranka, ki vlada pri nas, ki misli z možgani drij. Susteršiča, kriči tudi: volite volitve. Nastane vprašanje, ali je dobro, če se snide še enkrat tak deželni zbor kakršen je bil sedanj. Seveda, če bi verjeli besedam klerikalne stranke, besedam njenega časopisa, potem bi res mislili, da se je izpremenila naša dežela v paradiž. Kjer se čedita mleko in med. In dr. Susteršič je pripovedoval, da je dosegel kranjski deželni zbor rekord izmed vseh avstrijskih deželnih zborov, ker je rešil na tisoč predlog in dodal 55 zakonov. Ali te številke ne povedo prav ničesar o dobroti sklenjenih zakonov.

Preden se je sešel deželni zbor na zadnje zasedanje, smo povedali na javnem shodu mnenje delavstva, ki ga ima o nalogah tega zasedanja. Prva beseda, ki smo jo bili takrat izrekli in ki je nismo izrekli le v imenu delavstva, ampak ki je izražala mnenje vsega kranjskega prebivalstva, je bila:

Deželni zbor naj poskrbi, da postane v deželni jasno.

Ali večina v kranjskem deželnem zboru je zastavila ves svoj trud v to, da je postalo le še bolj temno. (Fej! Skandal!) Po vsej pravici smo hoteli izvedeti, kaj je z vsemi onimi vprašanji, ki so prišla zadnje mesece na dan in ki so obtoževala one, ki imajo vso moč v deželi. Odgovora ni bilo in najzlačnejše besede, ki smo jih bili slišali in ki so prihajale iz ust deželnega glavarja, so bile: O tem ne pustim govoriti, te interelacije ne pripustim (Klici: Johance), vzamem vam besedo, rabil bom skrajno sredstvo.

Vsaka svobodna beseda je bila prepovedana.

Se taka reč, o kateri bi vsakdo mislil, da niso z njo gospodje v deželnem zboru prav nič prizadeti, še o tako reči je bilo prepovedano vprašati. Vsakdo ve, da smo imeli celo leto v deželi škandal, uprizorjen pod odelo svete vere, da smo imeli dekle, ki je »švicala« tečijo kri (Klici: Fej!) in ki so ga proglašali kot čudež, poslan naravnost z nebes. Vsakdo je mislil, da niso prizadeti pri tej stvari ne dr. Susteršič, ne dr. Krek, ne dr. Lampe in vsi drugi in vendar je bilo prepovedano govoriti. Zakaj deželni glavni zbor, ki vedno tako naglašajo, da štiti čast kranjske dežele, bi moral vendar poskrbeti, da ne bo kazal ves svet na nas, glejte te neumne Kranjce. (Viharno pritrdjevanje.) Gospodje Lampe, Lavrenčič, Krek so duhovniki katoliške cerkve, o katerih bi vendar domnevali, da ne bodo pospeševali tako infamno seplejarji, ki se uganja pod imenom vere. Sami bi bili morali spraviti to zadevo na dnevni red, sami bi morali poskrbeti, da obsodi deželni zbor to sleparstvo, ki se v letu 1913. ni nikjer drugje moglo, kakor na Kranjskem, sami bi morali označiti to reč kot škandal in dati zagotovilo, da se taki skandali ne bodo ponavljali več. (Tako je!) Ali deželni glavni zbor je odklonil interelacijo, češ, žaljiva je. Človek bi dejal ob tem postopanju s posl. Ribnikarjem, da se mu je že tisti lasje, ki jih nima na glavi. Za koga naj bi bila žaljiva inter-

elacija? Ali za deželnega glavarja, saj ni imel svojih prstov v tej krvi, ali za večino, ki tej menda ni dajala svete telečje krvi, ali morda za gospodično Johance, o kateri vendar pišejo klerikalni listi, da je sleparka? O žaljivosti te interelacije ni imela pravice govoriti večina v deželnem zbornici, ker je prenesla še vse večje žalitve, ki jih ni zavrnila.

V deželnem zboru imamo velikega moža, velikega v svoji vseobsežni fantaziji, ki je žalil javno privatnega človeka, ki se ne more braniti in mu vrgel v obraz besedo krivoprišestnik. (Ogorčeni klici: Fej dr. Lampe!) Dr. Lampe se ni zadovoljil z žalitvijo ene osebe, temveč se je obrnil proti poslancem narodno-napr. stranke in jim zalučil v obraz: Ko je Pavšlar po krivem prisegel, je napravil vzprejemni izpit za vašo stranko. (Splošno ogorčenje in Fej-klici.) Če se izreka take infamne žalitve, pa se zavračajo interelacije o javnih skandalih, infamne žalitve, ob katerih bi morala planiti vsa zbornica po koncu, potem se v taki zbornici ne sme govoriti o dostojnosti.

In v kranjski deželni zbornici sedj mož, ki je užival tudi med nami neko izjemno stališče, pravi ustanovitelj S. L. S. in ki si je bil pridobil ime pravega naprednega, socialnega moža. Mislili smo pač, da je zašel v tabor črnih sukenj v času, ko človek sam ne more še ubirati pota, ki bi ga rad hodil in o katerem smo mislili, da je za to pri oni stranki, ker je ta stranka močna in najlaže stori kaj resnično dobrega za ljudstvo. In ko se je začela neka kampanja, v kateri je bilo izrečeno tudi ime drja. Kreka, smo ostali socialisti pasivni, ker smo bili mnenja, da naj ostane stvar, ki se je zgodila med štirimi stenami tudi tam. (Klici: Res je!) Ali stvar je postala drugačna, ko je spravil dr. Krek sam vso stvar v janost in ko je porabil

poslansko imuniteto, ne da bi opral sebe, ampak da opljuje, ogrija žensko,

kateri je pisal še pred kratkim pisma, iz katerih je bilo razvidno, da mu je ta ženska bližja kot vsi drugi ljudje. Gospod dr. Krek je zalučal v zbornici tej ženi v obraz besedo — vlačuga — (Sramota!) Skandal! Dolgotrajno ogorčenje in Fej-klici. In klerikalna stranka, ki zastopa katoliška načela, načela, ki uče, kdor je nedolžen, naj vrže prvi kamen, ta stranka ni vedela o dostojnosti ničesar, ko je dr. Krek z najgršimi besedami blatil osebo, ki se ne more braniti (Fej! Skandal!) ta stranka, ki dopušča take stvari, pride in pravi: o Johanci se ne sme govoriti, ker je žaljivo. (Smeh.)

Komaj je bila končana ta epizoda, pridejo klerikalci in zabrenkajo na čisto nove strune: politični boj naj bo dostojen. Pred mnogimi leti, ko je bila naša stranka še tako majhna, da smo bili le gledalci, smo bili z našim klicem po dostojnosti v političnem boju popolnoma osamljeni. Takrat, ko smo zahtevali, da naj vpletajo tudi pri nas v politične boje evropske šege in navade, so nam dejali klerikalci »slabotneži« in bojevali so se dalje s kamni, s koli, z blatom, s fekalijami in nihče ni bil varen, kdor ni bil klerikalec, da zvečjejo na dan najintimnejše stvari in jih izrabijo proti stranki, kateri je pripadal. Danes pa naenkrat ta klic po dostojnosti in vsak dan trobi klerikalno časopisje, da je vse, kar pišejo nasprotniški listi nemoralno, da demoralizira naše »dobro verno ljudstvo«. Kdor hoče biti

učitelj morale, mora biti to predvsem z zgledom.

(Tako je!) Prvi naj začne klerikalci, ker so stranka, ki vlada, a ne le vlada, saj je dr. Pegan zadnjič celo uro pel o »gospodstvu«.

Na dnevnem redu deželnozbornskega zasedanja so bile tudi učiteljske zahteve. Učitelji zahtevajo to, kar zahtevajo vsi, ki imajo kaj dostojnosti v sebi, da se odpravi

pri podporah tista protekcija, ki je že korupcija.

Od nekdaj je naše stališče, da so podpore materialno vprašanje, ne politično, ker je tako se varuje svoboda vesti. Poročevalec dr. Zajec je odkrito povedal — ko smo vendar pričakovali, da bo večina pokazala nekaj zgledov, da dobijo podporo tudi kak liberalni ali celo socialistično pobarvan učitelj — da ima deželni odbor »načela« pri razdeljevanju podpor in da je glavno teh načel, da ne dobi podpore, kdor ne poje klerikalno pesemco in to je potrdil tudi dr. Lampe. (Fej!) Kje je tukaj dostojnost? Kdor se brezpogojno ukloni nam, ta dobi kruha! (Fej!) To je vse hušja nedostojnost, kakor pa vprašanje o vodiški Johanci. Če začne ljudje, ki so se toliko let bojevali z najgršim orožjem, klicati po dostojnosti, tedaj

se skriva za tem klicem strah!

Zakaj kdor ima korajžjo in korajžjo so imeli klerikalci dolgo časa, ta zahteva sam jasnost. Ali kako je bilo s korajžjo pri vprašanju

o deželni garanciji,

ki naj bo v prid enemu samemu denarnemu zavodu v tej deželi? Deželni glavni in ekscelenc deželni predsednik sta hitela takrat pojasnjevati, da je zakon o deželni garanciji veljaven za vse večne čase brez cesarjeve sankcije. Ali našli so se ljudje, ki niso bili zadovoljni s temi izjavami in ki so hoteli

debato o odgovorih glavarja in predsednika, ali klerikalna večina je preprečila debato. (Splošno ogorčenje. Klici: Skandal!) Če je bila večina tako trdno prepričana, da so pojasnila deželnega glavarja in deželnega predsednika pravilna, zakaj ni pustila govoriti? Dr. Tavčar je pretresal v proračunski debati, pri debati, kjer se po vseh parlamentih kar najobširnejše govori o vsem gospodarstvu, o določbo deželnega reda o garanciji. Ali deželni glavni mu je zapretil, da mu odvzame besedo, če se govori o tej stvari. (Velikansko ogorčenje.) Kdor ima korajžjo, kdor ve, da je postopal prav, pravi: Vprašaj naprej in nima vprašanj nikdar dovelj. (Tako je! Bravo!) Ali večina je dejala: Saj je ekscelenc baron Schwarz že vse pojasnil. Ali tista pojasnila niso bila nobena pojasnila in če jih je prav izrekla ekscelenc, pri takem vprašanju je treba

stvarnih dokazov

(gromovit aplavz) in pri takih vprašanih ekscelenc gor, ekscelenc dol. (Burno ploskanje.) Ekscelenc baron Schwarz dokazuje vsa leta, kar je na Kranjskem, da je zaščitnik, zagovornik klerikalne stranke in naša dolžnost ni, da popadamo pred njegovimi besedami v prah. (Burni aplavz, ki ne preneha precej časa.)

Ko so klerikalci prvič sprožili misel, da naj se izrabijo vodne sile na Gorenjskem za pospeševanje industrije, smo to akcijo v principu pozdravili. Industrija je potrebna, da pride za službe v deželo, da pride nekaj jasnosti v možgane in da ostanejo doma tisti, ki hodijo danes čez lužo. (Res je!) Mislili smo, da bodo dobili to akcijo v roke tehničari, ki so študirali tam, kjer uče o tehniki, ne pa tam, kjer se uče zgodbe o sv. Jakobu in Izaku in Abrahamu (Smeh), zakaj električni tok, vati itd. so reči, ki niso bile še takrat znane, ko je bog oče ustvarjal svet. (Smeh.) Ali imamo veleuma v deželi, ki ne zna le očenaša, ampak ki ve tudi kaj o tehniki. (Smeh.) Polagoma pa so prihajali ljudje, ki so začeli Završnico razsvetljevati s številkami in ki so izračunali, koliko bo treba investirati, koliko bo prinašal investirani kapital. In ti računi so pokazali,

da ne bodo niti vinarji curljali iz Završnice,

in zato je bila tudi v tem vprašanju zahteva po popolni jasnosti upravičena. In ko se je sprožilo to vprašanje v deželnem zboru, smo mislili, da bodo govorili o tem vprašanju inženirji, ki niso študirali v lemenatu; ali dr. Lampe je govoril sam. In Lampe ne bi bil Lampe, če ne bi opljuval ljudi, ki niso njegovga mnenja. In opljuval je inženirja Sukičja, prebral iz njegovih razprav nekaj stavkov, ki niso v nobeni zvezi z Završnico in Susteršič je vstal takrat in izjavil, da ta take besede ne spadajo v to »visoko« zbornico. Inženir Štebi je objavil v »Zarji« vrsto člankov, ki so bili tako poljudno pisani, da je postala vsa zadeva vsakomur jasna in ki so vzbudila pravo senzacijo, ali dr. Lampe je tudi o njem dejal, da to ni inženir, da to ni tehnik. Ljubljanska občina je hotela zgraditi ob Gruberjeve, kanalu električno centralo in profesor Schenkel je podal takrat utemeljeno izjavo, iz katere je bilo razvidno, da je stvar na Završnici zavožena. Ali kaj briga to Lampeta? On vpreže deželne inženirje, katerima reže kruh klerikalna večina in povedala sta, kar sta smela povedati. (Sramota!) Dr. Lampe, ravno dr. Lampe, ne bi smel citirati deželnih uslužbencev, zakaj on je zahteval, da preštudirajo Završnico o dežele neodvisni tehnik, od onih, ki vlada. Zakaj niso pustili takih ljudi, ki bi objektivno povedali: stvar je dobra ali pa zgrešena? In če je zgrešena, napravimo tam nagrobni griček, in ne nosimo novih milijonov v vodo. (Dobro!) Klerikalna večina je tudi tukaj preprečila jasno besedo in obsodila je sama sebe s tem.

Poglejmo še, kaj je storil deželni zbor za delavstvo. Razpravljali so o dolgi vrsti podpor,

ki jih bo deli deželni odbor po svoji »previdnosti«. In med temi podporami je točka, o kateri bodo zapeli, kadar pridejo med delavstvo

visoko pesem o ljubezni do delavstva.

Subvencionirali bodo »Vajenški dom« z 80 tisoč kron. Vemo da vajencem ni poslano z rožicami in s takim domom bi storili res nekaj, kar dobe drugi po šolah. Ne zahtevamo, da bi v tem domu napravljali socialiste, zakaj iz delavskega ljudstva napravljajo življenje samo socialisti. Tudi ne zahtevamo, da bi oblekel dr. Lampe rdeči talar in razkladal fantom rdeči evangeli. Ali ta vajenški dom ne bo nič drugega nego

vzgojevališče klerikalcev

in ost ima proti delavstvu. (Viharno pritrdjevanje.) 14letnim fantom, ki še ne vedo nič o svetu, bodo razkladali kot modrost vseh modrosti očenaš in litanije in življenje na onem svetu, in o štrajku bodo dejali, da je greh in da je na svetu hudic v podobi socialnih demokratov, ki hočejo zvesti te fante v pekel. Kakor vzgajajo v lemenatu uniformirane agitatorje, tako hočejo v tem domu vzgajati neuniformirane agitatorje za svojo stranko. (Tako je!) (Tako je!)

Pri vseh podporah boče imeti deželni odbor »Oberkomando«. Pri ognjegascih je tako, pri učiteljih, pri gledališču, pri »Glasbeni Matici«, profesor Reisner je predlagal, da bi dala dežela podporo »Glas. Matici«. Predlog je umaknil, ker je dr. Krek dejal, da bo rešil finančni odsek to vprašanje še bolj ugodno. In prišel je s predlogom, da naj se združi »Glasbena Matica« s klerikalno »Ljubljano«. (Ogorčenje.)

Klerikalci prihajajo vedno s tako lepimi principi, da bi jih lahko podpisali tudi mi. Prišli so z zakonom, da naj se inkorporira Šiška v Ljubljano. Kdo ne bi bil za to! Saj Ljubljana ne potrebuje le Šiške, temveč tudi Olince, Vič, Moste, Zelena jama in še več, dokler ne bodo bregovi Save, bregovi Ljubljane. Ali take zakone je treba zgraditi na trdni podlagi, na natančnih načrtih. Ljubljana je rekla: ne maramo Šiške, Šiška je dejala: ne maramo združitev z Ljubljano. Ali deželni odbor pravi: za Ljubljano bo bolje, če dobi še Šiško in za Šiško bo bolje, če pride v Ljubljano. Šiška potrebuje vodovod, kanalizacijo, razsvetljavo in klerikalci bodo vse to tudi zahtevali. Ali kje naj jemlje ljubljanska občina denar za vse to, ko ji že zdaj

zapira deželni odbor vse viře?

V Šiški so sedaj stanovanj nekoliko cenejša kakor v Ljubljani. Ali če bo veljal za Šiško ljubljanski stavbni red, bodo tam stanovanja dražja, ker bodo zvalili hišni posestniki vsa bremena na najemnike. To akcijo bi bili morali temeljito pripraviti in ublažiti prehod. Pa saj ni deželnemu odboru nič na združitvi, ampak

Šiško bi radi bacnili iz okoliškega volilnega okraja.

(Tako je! Susteršičev mandat!) Razlogi te akcije so politični, ker se Susteršiču trese in maie stolček. Trese se stolček in zato tudi razsvetlo stališče, ki ga je zavzela večina proti najvažnejšemu vprašanju delavstva, proti

splošni, enaki, tajni volilni pravici s poročnim sistemom.

(Živahno, dolgotrajno odobravanje.) V deželnem zboru so se našli predlagatelji, ki so spravili to našo zahtevo na dnevni red. Kaj se je zgodilo? Naivneži so mislili, da bo zahrumelo na klerikalnih klopeh od veselja, kajti na praporju klerikalne stranke je napisana pod križem demokratična volilna pravica. Dr. Lampe je dejal: Bo že prišla, ko bo čas za to. In demokratični dr. Krek! Spomnite se na leto 1905., kako je na naših shodih klical po splošni in enaki volilni pravici. (Klici: Kaj je bil to ta dr. Krek? Smeh in klici: Ta je bil!) Ali sedaj ni imel najmanjše besedice za splošno in enako volilno pravico. Klerikalna stranka je nesramno potepala zahtevo, za katero se je le toliko časa ogrevala, dokler je vedela, da se ne more uresničiti. (Viharno ogorčenje in Fej klici.) Sedaj, ko ve, da bi se akademična zahteva lahko uresničila, se krčevito drži privilegija, ki ji ga ravnar njeno strahovladno. Z ničemer se niso obsodili klerikalci tako, kakor s tem, da niso imeli za splošno in enako volilno pravico nobene besede.

Volitve bodo kmalu. Ali ne smemo čakati trenutka, ko bodo razpisane, temveč pričeti moramo takoj in naše geslo bodi:

Deželni zbor, ki tako sramoti vse prebivalstvo, se ne sme sniti nikdar več!

(Burno odobravanje.) Vsak socialist mora posvetiti vse svoje moči v to, da razjasnjuje postopanje deželnih kristjanov ljudstvu, da ne bo hodilo več na volišče kakor čreda ovac. (Viharno odobravanje.) Klerikalci so doslej zmagovali s samo korajžo, sedaj pride čas, ko jih bomo premagovali s korajžo. Našo korajžo bodo podpirali stvarni razlogi, dejstva, ki so jih uprizarjali klerikalci na škodo vsega prebivalstva in prenehate ne sme, dokler ne bo strla

Strahovlada, ki se širi iz deželnega dvorca.

(Burno dolgotrajno odobravanje.) Sodrugi! Spomnite se, da je organizirana armada zmire to delo, spomnite se, da vstopi sedaj vsak v svoj bataljon, spomnite, da je treba sredstev za boj in da je najvažnejše sredstvo v tem boju naše delavsko časopisje! Vsega tega ne pozabite in uspeh ne izostane in iz umazanosti, iz blata bomo pripeljali našo deželo v čedno, posušeno življenje! (Viharno odobravanje in ploskanje.)

K besedi se priklasi gospod poslanec

Ribnikar.

Častiti zborovalci! Prišel sem na shod, da slišim vaše mnenje, katero je v tako krasnih besedah povedal vaš voditelj gospod Etbim Kristan. V tem zasedanju deželnega zbora se nam je ugodilo prebranje, da imamo opraviti z vladačo stranko, ki hoče zatreti vsako svobodno besedo. (Fej!) In dolžnost vseli, ki obsojajo početje te stranke je, da pometejo s to stranko. O delovanju deželnega zbora je podal g. Etbim Kristan dovoli jasno sliko. Izpolniti jo hočem s številkami. Kakor veste, žive gospodarje pri deželnem odboru od 14 milijonskega posojila, od takozvanega melioracijskega fonda. Ali ta fond se kriči strahovito in poznavalci razmer pravijo, da je izčrpan. Od tega fonda so porabili 3 milijone za melioracije, 5 milijonov se si izposodili, da pokrijejo deficit pri rednem deželnem gospodarstvu, nekaj milijonov so izdali za različne predpune in okoli 4 milijonov so naložili pri raznih bankah. Ali tudi ti milijoni, ki so v bankah, niso razpoložljivi, ker so naloženi v takih bankah, ki potrebujejo denar še vse bolj kakor deželni odbor. (Klici: Ljudska posojilnica.) Pri »Ljudski posojilnici«, pri »Obrotnem kreditnem zavodu«, pri »Zadružni zvezi« imajo ta denar. (Klici: To je lepo! Fej!) Prazne blaginje so oni veliki strah, ki je napotil dr. Susteršiča, da je nesel ključ deželnega zbora na Dunaj, kakor nese trgovec, ki je pred konkurzom, ključ svoje blaginje na sodišče. (Res je!) Pospešiti hočejo volitve, da bi dobili še večino v novem deželnem zboru in dr. Krek je že označil smer bodočega gospodarstva: Novo posojilo in povisane doklade. (Kdo bo plačal?) Zato je pa dolžnost vseli, ki nečajo, da bi obstajala ta strahovlada, se naprej, da uporabijo vse moči v to, da se vrže ta koruptni sistem in klerikalizem, ki je v največjo škodo kranjskemu prebivalstvu. (Splošno odobravanje.)

Nato je pozval sodrug Mlinar vse navzoče na neumorno delo v volilnem boju in zaključil krasno uspeli shod ob pol dvanajstih dopoldne.

Dnevne beležke.

— **Kranjski deželni zbor** je razpuščen. Kakor poročamo na drugem mestu, je včerajšnja uradna »Wiener Zeitung« že razglasila cesarski patent, ki ukazuje razpust in nove volitve. To je šlo torej zelo hitro. Normalna zakonodajna doba, ki znaša šest let, bi bila potekla meseca marca prihodnjega leta. Predčasni razpust je v prvi vrsti posledica dejstva, da so prišli klerikalci s svojim gospodarstvom v zagato, iz katere ne najdejo izhoda. Za sedaj so še skrupulaci proračun, katerega ogromni deficit naj se zopet pokrije s »kreditno operacijo«, to se pravi, z novim dolgom. Toda že sedaj so v zadregi, kaj da naj napravijo novo posojilo. Če bi hoteli količkaj spraviti deželne finance v red, bi bili morali poiskati nove vire dohodkov, in sicer vire, iz katerih bi moralo zelo izdatno teči. Ker na to ni mogoče, da bi obremenili velika bogastva, ostane le zvišanje naklad. Tega se pa niso upali pred novimi volitvami, ker je nezadovoljnost s klerikalnim gospodarstvom itak že tako velika, da bi jim volilci trumoma obrnili hrbet, če bi prišli predne s takim priporočilom. Treba je bilo torej naprej voliti, po volitvah pa pridejo tovari. Potem mine do novih volitev šest let, in v tolikem času — si mislijo gospodje — se pozabi marsikaj drugega; kaj bi se ne pozabile zvišane naklade? Spekulacija je tako prozorna, da ne more premočiti nikogar. Ali ljudstvo je imelo dosedanje strahovlade že dovolj. Še šest takih let takega terorizma je za ubogo Kranjsko deželo preveč, in zato je treba napeti vse moči, da se prepreči taka sestava deželnega zbora, kakršna je bila sedaj. Dejali smo že, da bo zahteval boj, ki zdaj prihaja, vse sile. In če pravimo, da mora vsak sodrug postati agitator, ne sme to biti prazna fraza. Nasprotniki ne bodo ostali za pečjo, torej mora tudi med nami vse na plan in vse na delo. Nihče se ne sme izgovarjati, da pojde tudi brez njega. Vsak posameznik je potreben v tem boju, vsak mora delati po svojih močeh. In če stori vsak svojo dolžnost, mora biti uspeh naš.

— **Pri deželnozbornih volitvah** bo časopisje najpotrebnejše orodje. To je tako jasno, da bi bila vsaka beseda razlaganja odveč. Treba pa je, da sodrugi vpoštevajo to resnico. »Zarja« mora med ljudstvo, »Zarja« se mora čitati! Čim več ljudi jo bo čitalo, tem gotovejši bo naš uspeh pri volitvah. Skrbite torej, da se širi naš list dannadan. Kajti »Zarja« ne izhaja zaradi same sebe, ampak zato, da koristi stranki, da koristi delavstvu. In delavstvo mora skrbeti, da bo mogla izpolnjevati svojo nalogo. Čas je resen v naši deželi kakor že dolgo dolgo ne. Skrbite, da ne mine brez koristi za delavsko ljudstvo!

— **Ozja volitev na Dunaju**, ki bo jutri med socialnim demokratom Elderschem in krščansko socialnim kandidatom dr. Matajo, poraja prečudne plodove. Medtem, ko so nemški svobodnostelci s svojim kandidatom Blasom takoj izjavili, da glasujejo za sodruga Elderscha, se je pešiča nemških nacionalcev premisljalo do sobote, potem pa je izdala oklic, ki poziva nemško nacionalne volilce, naj glasujejo za — krščansko socialnega kandidata! In na čelu podpisov na tem oklicu je ime poslanca dr. Waberja. To je tako zanimiv zgled politične podlosti, da zasluži tudi v širših krogih nekoliko pojasnila. Pri zadnjih državnozbornih volitvah leta 1911., je bil dr. Waber kandidat nemško nacionalne stranke v Währingu, v devetem dunajskem okraju. Prišel je v ožjo volitev s krščansko socialnim princem Liechtensteinom, ki je dobil pri prvi volitvi 2787 glasov. Waber jih je dobil 1971, socialistični kandidat Petrsilka pa 1870. Da je bil Waber izvoljen, je imel torej zahvaliti izključno socialnim demokratom, ki so mu dali skoraj toliko glasov, kolikor njegovi lastni volilci. Kajti socialni demokratje so hoteli, kjerkoli je bilo mogoče, preprečiti izvolitev krščanskih socialcev. In Waber je veljal za svobodnostelca človeka. Prav kratak čas po onih volitvah, dne 7. julija 1911., je Waber še na nekem nemško nacionalnem shodu v petem okraju imenoval krščanske socialce »infamne lumpe«. Omi so ga zato v svoji »Reichsposti« imenovali »iz Kromeriza privrzanega Waberja« in mu očitali, da se je potopil v greznico. Nemškim nacionalcem pa so dejali, da ne sede noben krščanski socialce z njim k eni mizi, dokler je dr. Waber pri njih v predstojništvu stranke. Od leta 1911 do 1913 je pravzaprav kratak čas. Za gospoda dr. Waberja je zadostoval, da agitira danes za one, ki jih je takrat imenoval »infamne lumpe«. Sicer je pa njegov oklic zelo problematičen. Kajti podpisal ga ni nemško nacionalni — kandidat dr. Hafner, ki je menda važnejša oseba v tem boju od »dostojnega« gospoda Waberja. Tudi Slovenci v devetem okraju so pri zadnjih volitvah agitirali za dr. Waberja. Menimo, da si bodo prihodnjič bolje ogledali tega značajnega moža.

— **Kako dobivajo krščanski socialci glasove.** Pri volitvah v drugem dunajskem okraju za Schulmeijerjev mandat so krščanski socialisti — seveda s pomočjo dunajskega magistrata — spravili 837 legitimacij, ki se niso mogle dostaviti volilcem, ker so odpravili ali pa jih iz drugih razlogov ni bilo mogoče najti, v svoje roke in so z njimi volili. Včerajšnja »Arbeiter Zeitung« navaja imena lastnike vseh teh 837 legitimacij, s katerimi so krščanski socialci glasovali. Da so bile te legitimacije nedostavljene, je dokazano, da se je z njimi volilo, je razvidno iz volilnih zapisnikov. Take šege pa niso le na Dunaju doma. Naši klerikalci so zelo verni učenci svojih dunajskih bratcev. Sodrugi bodo imeli pri deželnozbornih volitvah vsevažno nalogo, da pazijo, gledajo, in preprečijo volilne sleparije.

— **Rudarji za delavski list.** Angleški socialisti so sklenili, izdajanje dnevnika »Daily Citizen«. Na svoji letni konferenci v Scarborough, so zdaj rudarji dne 8. t. m. sklenili, da bodo prispevali prva tri leta po 30.000 funtov, t. i. dva milijona stošestdesetisoč kron za vzdrževanje socialističnega dnevnika. Tako visoko cenijo angleški rudarji svoj politični list. Podobne sklepe so storili tudi delavci drugih strok, tako da je izhajanje socialističnega dnevnika popolnoma zagotovljeno. Kako bi delavstvo pri nas napredovalo, če bi imelo toliko zmisla za svoje časopise! In pri nas ne bi bilo treba milijonov!

— **Javni železničarski shod** bo 18. t. m. ob 8. zvečer v gostilni pri Levu, Marije Terezije cesta. Na shodu poroča sodrug Kopač o razmerah železničarjev, na vrsto pride tudi čakalna doba 6 let vlakospremnega osebja. Sodrugi! Časi so resni! zatoraj pokažite, da se zavedate svojih pravic. Pridite vsi in pripeljte tudi svoje žene s seboj, da se pouče o železničarskih razmerah!

— **Na koncertu »Glasbene Matice«** v torek dne 21. oktobra, bo vijolinski virtuoz Jaroslav Kocian izvajal skladbe, katerih v Ljubljani v svojih dosedanjih dveh koncertih še ni igral. Vzpored prijavimo, prihodnjič. Koncertna pevka g. Pavla Lovšetova, bo izvajala novejša pesmi naših najuglednejših skladateljev. Ker letos ni rednih predstav stalnega gledališča, bo »Glasbena Matica« nudila občinstvu več koncertov s sodelovanjem odličnih umetnikov, tujih in domačih, ter oddelka zbora »Glasbene Matice«, da bo občinstvu nudila več vžitka in glasbeno-kulturnega življenja. Vstopnice se bodo prodajale v trafikah g. Jerice Dolenceve v Prešernovi ulici od prihodnjega tedna naprej.

— **Nesreča ali samomor?** Iz Litije nam pišejo: Ponoči 11. t. m. med 12. in 1. je prišla 20 metrov od železniškega prelaza 22letna tovarniška delavka Marija Štih s Stajerskega pod vlak šte. 31. Dobila je smrtne rane na glavi, levi roki in po telesu. De. Premrov, ki je bil takoj na mestu, ni mogel nič drugega kakor konstatirati smrt.

— **Smrtna nesreča.** V predoru med Hrastnikom in Trbovljami je prišel neki železniški delavec, ko je šel na delo, pod vlak št. 36. Stroj ga je popolnoma razmrciral. Natančneje bo mo poročali, ko dobimo podatke.

— **Drama nezakonskega sina.** Franc Bivec, delavec iz Dul je nezakonski sin Terezije Bivec in Franceta Verbiča, pokojnega posestnika iz Dul. Verbič se je oženil. Z ženo ni imel otrok in je zapustil celo svoje posestvo svoji preživeli ženi Franciški, sedaj zopet omoženi Rus. Posestvo se ceni na 30.000 K. Bivec je bil dlje časa brez dela. Spomnil se je na svojega očeta, zato se je podal v rojstni kraj. Pred hišo v Dulah je dobil gospodinjino Franciško Rus, ki ga ni spoznala. Prosil jo je, naj mu da kaj jesti, ker je lačen. Ko mu gospodinja ni mogla ustreči, se je dal spoznati in obenem prosil, naj mu pomore, da pojde v Ameriko. Rus mu je odgovorila, da ona ne da ničesar, ko jo je pa le prosil, mu je dala 20 vinarjev, nakar je odšel proti njeni, kjer je zopet prosil Rusa, (moža Rusovke). Rus mu

je po dolgem prerekanju dal 1 K, nakar je Bivec odšel. Ko sta pa zakonska Rus peljala na vozu poljske pridelke, je prišel zopet Bivec in ponujal 20vinarski novic Rusovki nazaj. Ker ni hotela vzeti denarja, pač pa pripomnila, da ga je darovala in ga ne mara nazaj, je potegnil samokres in ustrelil dvakrat proti Rusovki. Zadel jo je v levi kolko tako, da ji je po mnenju izvedencev prizadjal lahko telesno poškodbo. Po drugem strelu je Bivec zbežal. Drugi dan pa se je sam javil orožnikom v Vevčah in priznal dejanje.

— **Samomor.** V petek popoldne je skočil v Štepanji vasi v Grubarjev kanal Karel Nachtigal, ohromeli delavec, ki se je zadnje čase zadrževal na Kodeljevem. Siromaku je pred par leti v Marijanišču stroj za rezanje slame odrezal obe roki, vsled česar se je moral preživeti s prosjačenjem. Obšla in slabila ga je neka ženska, kateri je plačeval zato po 10 vinarjev. Siromak si je vzel življenje edino zaradi tega, ker se je čutil nadležnega sam sebi in drugim. Njegovega trupla še niso dobili.

— **Z zida padel.** V petek popoldne je pri podiranju hiše kmetijske družbe v Salendrovi ulici precej visoko z zida padel nadzirajoči polir ter pri padcu na glavi zadobil močno rano. Ker je bil skoraj nezavesten, so poklicali rešilni voz, da bi ga z njim peljali v bolnico, česar pa ni bilo potreba, ker so ga spravili k sebi in na mestu obvezali.

— **Tatvina na trgu.** V soboto popoldne je bila na trgu gdč. Frideriki Cigojevi iz žepa ukradena denarnica, v kateri je imela 6 K denarja. Tat je neznan.

— **V prisilno delavnico** so v petek privedli 29letnega potepuha Franceta Brezovca iz Naklega v sežanskem okraju.

— **»Protea«.** (Fantastična satirična detektivska komedija v štirih dejanjih. Tatvina tajnih dokumentov.) Mle. Andriot je ženski Fregoli in se na skoraj vsakih 100 m filma pokaže v drugi maski ter v drugem kostumu od trikotne golosti preko moške in ženske obleke sko-ro do preoblečenja v živalska trupla. Gospodična Andriot skače skozi okna, leze po kletih, pleza po strehah, izginja v dimnikih, skoči v ročni voziček, prevažajo jo v skrinjah, gospodična Andriot jaha, plava, se bori, krotilka živali je, kolesarica je in kot taka celo drzna skakalka, akrobatinja, skače čez nešteta nadstropja, preskoči 6 metrov široko reko itd. Senzacija za senzacijo. Vsako novo izpremenjenje donaja nove stvari. Presenečenje pride tako naenkrat, da se človek začudi same zadržljivosti. Pa tudi tehnični aparat, ki odpira to satiro, ni karsibodi. Podirajo se hiše, vdirajo stropi, stoli plešejo po zraku, vrata se vrte, delajo ljudi nevidne in jim pomagajo k begu. Celo ljudje se mešajo po tem kaosu norčavih veselosti s tako poskočnostjo, ki bi vsaki burki delala čast. Vsebinsko pripovedovati je težko, zakaj vsa 4 dejanja od tatvine listin do pobege čez morje so kar natrpna s pisano vsakovrstnostjo. Ta senzacionalna komedija se predvaja od lutri do četrtrka. Petek poslednji dnevi »Pompeja« 2 uri predvajanja. Zvišane cene, Danes zadnji dan »Živi mrtveci«.

Vsaka gospodinja je najbolj zadovoljna s Kolinsko kavno primesjo, kajti ta kavni prida-tek napravi najboljšo kavo, ki vsakemu ugaja — da ji izvrsten okus, prijeten vonj in lepo barvo; poleg tega pa je tudi edino pristno domače blago te vrste. Kupujte torej samo Kolinsko kavno primes!

Poslednji dnevi Pompeja.

7. dni od petka 17. do četrta 23. okt.

največja katastrofa človeštva, po romanu Edvarda Bulverja. 5 dejanj, 2 uri predvajanja. Solški mladini dostopno. — Cirkuški prizori z levi, gladiatorske borbe, rimski bakanalji, izbruh vezuva. Predstave ob 3, 5, 7, 9, v nedeljo ob pol 11, 2, 4, 6, 8, 10. Zvišane cene K 1-90, 1-60, 1-30, 1-1, in K —60. **Kino Ideal.**

Stajersko.

— **Vlak je povozil blizu postaje Slovenska Bistrica** dvehletnega sinčka železniškega čuvara Osvaldiča. Fant ima strto desno pleče in desno nogo nad kolonom.

— **Obesil se je iz neznanih razlogov** posestnik Vincencij Dovečar na Sardinjah pri Vel. Nedelji.

Koroško.

— **Nesreča pri delu.** Pri čiščenju jame za gnojnico pri neki hiši v Lidmanskega ulici v Celovcu je padel delavec v gnojnico. Ko ga je hotel njegov tovariš potegniti iz jame, ga je potegnil ponesrečenec za sabo. Na srečo so prišli pravočasno sosedje in so potegnili ponesrečenca iz jame. Odpeljati so ju morali v bolnišnico, ker sta se akutno zastrupila.

— **Obesil se je v Spodnjih Goričah** pri mostu čez Glino na neko drevo 40letni magistratni sluga v Celovcu. Vzrok samomora ni znan.

— **Poskušen roparski napad.** V malem gozdiču pri Hrastju je napadel neki neznanec 60letno služkinjo Magdaleno Weisenbacherjevo. Nesla je na glavi berbas, napadalec se ji je počasi približal in ji hotel strgati veržico in uro, ki jo je imela v žepu. Ženska je zavpila na pomoč, nakar je predznji napadalec pobegnil in izginil v gozdu.

— **Ponesrečen lovec.** V kovišču pri Št. Pavlu se je razletela lovcu M. Pucherju puška. Odtrgalo mu je popolnoma desni palec in ga osmutilo po roki. Ponesrečenca je obvezal za silo dr. Wild.

Istra.

— **Ponesrečen potapljač.** Iz Pulja poročajo, da se je ponesrečil v Valdivigo, kjer se dela za vojno mornarico, potapljač Pavel Vernier. De-

lal je v veliki globočini; kako se je ponesrečil, se še ne ve. Potegnili so ga iz vode mrtvega. Mož zapuša ženo in štiri otroke.

— **Samomor stavbnega mojstra vojne mornarice.** Stavbni mojster vojne mornarice Hugo Lahartinger, doma iz Kufsteina, se je v petek v svoji vili na Monte Paradiso ustrelil. Lahartinger je bil oženjen. Vzrok samomora ni znan.

Goriško.

— **Avtomobilska nesreča.** Bogat posestnik dr. Trevisini je imel že dalje časa svojo soprogo v nekem sanatoriju v Vidmu. Včeraj jo je šel iskat in cela družba se je vračala iz Vidma v avtomobilu tržaške družbe v Trst. Pri Versi je srečal avtomobil enovprežni voz, ki je vozil semintja po cesti. Pri umikanju in zaviranju je počila pnevmatika na zadnjem kolesu avtomobila. Voz se je prekucnil in pokopal pod se vse potnike. Samo drugi šofer Fazzini je odletel daleč v neki jarek ob cesti. Ko se je zavedel, je šel ponesrečenec na pomoč, toda ni jim mogel nič pomagati, ker je bil preslab. Na srečo se je pripeljal kmalu po nesreči neki avtomobil z večjo družbo, ki je ponesrečenca rešila iz mučnega in nevarnega položaja. Gospa Trevisini je dobila težke poškodbe na glavi, njena hčerka si je zlomila nogo, dr. Trevisini je dobil lahke poškodbe na rokah in nogah, šofer Cimarosi pa je dobil težke poškodbe na glavi in hrbtu.

Velika nesreča na morju.

Parnik »Vultorno«, zgorel. — 523 oseb rešenih, več kakor 100 izgubljenih.

Na atlantičnem oceanu se je zopet zgodila grozna katastrofa, ki še ni popolnoma pojasnjena. A le napredku tehnike je pripisati, da ni nesreča še veliko večja. Sredi morja se je vnel izseljeniški parnik »Vultorno« v strašnem viharju; ladja je izgubljena, ali z njo bi bili poginili vsi potniki in mornarji do zadnjega moža, da se ni posrečilo z brezžičnim brzajavom priklicati deset parnikov, ki so prihili na pomoč in rešili 523 oseb.

Nesreča se je zgodila v petek. Prve vesti so pa prišle v javnost šele v soboto, vse podrobnosti pa tudi do te ure še niso znane. Zlasti še ni dognano, koliko ljudi je ponesrečenih. Po prvih vesteh so jih pogrešali 236; druga poročila pravijo, da jih je čez 100 utonilo, ne navajajo pa natančnega števila. Na parniku je bilo baje 24 potnikov prvega razreda, 540 potnikov tretjega razreda in 93 uslužbencev, skupaj torej 657 mož. Če se te številke vjemajo z resnico, bi bilo 134 oseb pogrešanih, ker jih je 523 rešenih.

Parnik »Vultorno«, ki je last družbe »Canada Steamship Company«, je bil za zadnjo vožnjo najet od družbe »Urania«, ki prevaž izseljence, in je bil iz Rotterdam namenjen v Novi Jork. Daljava med obema mestoma znaša okrog 8000 kilometrov. »Vultorno« jih je prevozil približno 3300. Črta »Cunard Line« je dobila v soboto zjutraj od svojega parnika »Carmania« sšedeče brezžično obvestilo: Parnik Uranije »Vultorno«, ki je bil na vožnji v Novi Jork, se je dne 10. t. m. ob 9. in 20 minut dopoldne vnel in je izgubljen. Kar je ostalo ljudi živih, so vsi najdeni. Število oseb, ki jih je rešilo 10 parnikov, ki so prihili na pomoč, znaša 521 in sicer so jih sprejeli: »Carmania« 11, »La Touraine« 40, »Minneapolis« 30, »Rappatannus« 19, »Car« 102, »Naraganset« 29, »Avonlan« 59, »Kroonland« 99, med njimi kapitana, »Grosser Kurfürst« 105, »Seidlitz« 36. Nepopolni seznamki rešenih so na »Carmaniji« in se odpošljejo iz Queenstowna.

»Evening News« poroča iz Fishguarda: Ko je dobil parnik »Carmania« brezžični klic »Vultorna« na pomoč, je takoj odpel s polno paro. Opoldne je dosegel ladjo, ki je bila v ognju in se silno gugal. Vijak se je bil zapletel med vrvi, po katerih naj bi se bili spustili rešilni čolni v morje. Odrinla sta le dva čolna; štiri je vrgel silni vihar ob lastno ladjo in jih razbil. Potniki, kar jih je bilo v njih so vsi utonili. »Carmania« se je zamen trudila, da bi bila poslala čoln do »Vultorna« pa je manevrirala okrog sto čevljev od goreče ladje. Videti je bilo pasažirje tesno stisnjeni na zadnjem delu parnika, medtem ko se je moštvo trudilo, da bi pogasil ogenj. Tekom popoldneva je priplulo osem velikih parnikov. Ko se je proti večeru polegel vihar, so vsi parniki spustili čolne na morje, ki pa niso mogli doseči »Vultorna«. Ko je nastala noč, je »Carmania« porabila svoje reflektorje, da bi našla čolne in plavalce, ki so se borili z valovi. Ob devetih so zaplapolali silni plameni sredi ladje. Začela se je strašna eksplozija. Ladja je bila posvečena poginu. Ob polu 10. zvečer so s »Carmanije« slišali v bližini obupne klice in so opazili plavalce z rešilnimi pasovi. Ko je napočil dan, je bil »Vultorno« še nad vodo in potniki so se še tlačili na zadnjem delu. Cela flotila čolnov je obkrožala ladjo.

London, 12. Potnikom deseterih okrog »Vultorna« zbranih parnikov se je kazala grozna slika. Pasažirji »Vultorna« so se tlačili na zadnjem delu ladje in kričali na pomoč. Slišati je bilo obupno vpitje žensk, pomagati pa ni bilo mogoče. Ko so z »Vultorna« spustili rešilne čolne, se je z daljnogledi lahko opazovalo, kakšen strašen boj je nastal med potniki goreče ladje. Ves trud moštva, da bi potolažilo množico, je bil brezuspešen. Proti večeru je vihar poenjavjal. Panika je bila na vrhuncu. Ob devetih je segal ogenj že tako daleč, da se je ladja na sredji prelomila. Kmalu nato je bilo slišati silno eksplozijo. Kotel je šel v zrak. Z ladje so švigale rakete v zrak. Reflektorji ladi, ki so bile okrog nesrečnega parnika, so osvetljevali strašni prizor. Reševalni poizkusi so se nadaljevali vso noč. Mnogo potnikov se je polastilo rešilnih pasov, pa so poskakali v morje z upanjem, da jih vjamejo. Rešilni čolni, ki so vozili okrog, so pač pobrali več takih plavalcev, mnogo jih je pa izginilo v valovih. Ko se je danilo je bila goreča ladja še nad vodo in

zda so rešili čolni lahko prevzeli mnogo potnikov z »Vulturna«. Kako veliko je število ponesrečenih, se ne more natančno dognati. Medtem ko jih cenijo eni na 32, menijo drugi da jih je poginilo čez sto. Dognano je, da niso vsi ponesrečenci utonili. Dosti jih je poginilo pri paniki. Več žensk in otrok se je baje tudi zadušilo.

Zadnje vesti.

ŠTAJERSKI DEŽELNI ZBOR.

Gradec, 12. Na včerajšnji seji, katero je otvoril deželni glavar grof Attems ob en četrt na 12, je ta naznanil, da je posl. sodrug Hilari že skoraj leto dni na Dunaju bolan, zaradi česar se ne more udeleževati sej. Med številnimi predlogi so važnejši sledeči: Deželni odbor predlaga načrt deželne in občinske naklade na prirastek napremičninskih vrednosti; deželni odbor predlaga: Da se mora dovoliti učiteljsvu na javnih ljudskih in meščanskih šolah na Štajerskem draginska doklada, se določi začasnica l. 1914, oziroma do definitivne ureditve učiteljskih plač znesek 1.200.000 K. O razdeljevanju zneska in o načinu izplačevanja naj deželni odbor — sporazumno z deželnim ljudskim svetom potrebno ukrene; dež. odbor predlaga, da se najame deželno posojilo v znesku 10 milijonov kron. V deželni odbor sta bila izvoljena iz cele zbornice dr. Kaan, iz kurije kmečkih občin pa Verstovšek. Pri predlogu deželnega odbora o zvišanju naklade na pivo se je oglašil za besedo

poslanec sodrug Horvatek,

ki je protestiral, da se odkazuje predlog finančnemu odseku, ne da bi bila zbornica točno poučena o stanju deželnih financ. Najprej je treba vedeti, če je taka obremenitev ljudstva potrebna. Socialni demokratje so za to, da se izločijo želje učitelstva, ker je povzdiga šolstva brez zboljšanja učiteljskega položaja nemogoča. Lahko se pa najde pot, da se to zgodi, ne da bi se ljudstvu naložilo tako breme. Tudi ne gre, da bi se pravična zadeva učitelstva združila s tako odložno rečjo, kakršna je danes na pivo. Nemški nacionalci bodo pač zopet tako glasevali, kakor dela navadno nemški Nationalverband: En del glasuje za, en del proti en del pa zbeži. (Nemir pri nemških nacionalcih.) Da tudi nesocialistično prebivalstvo ni zadovoljno, dokazuje »Marburger Ztg.« Tudi v zbornici imamo pristaše, ki bi nam morali biti hvaležni, da jim olajšamo nastop v tem vprašanju.

Nemški nacionalci in krščanski socialci kriče kakor blazni.

Posl. Resel: Saj nismo mi krivi, da so gospodje tako omejeni, pa ne iznajdejo nobenega drugega davka.

Posl. Horvatek: Še enkrat izjavljamo: Če hočete resno pomagati učiteljem, se to lahko zgodi brez zvišanja davka na pivo. Zato predlagamo, da se ta predmet odstavi z dnevnega reda.

Poročevalec dr. Kaan pravi, da ga ne veseli spajanje tega odložnega predmeta z ureditvijo učiteljskih plač, da pa ne gre drugače.

Posl. Resel zaheva besedo, dež. glavar pa pravi, da je debata že zaključena. Seja se je v velikem nemiru zaključila ob 1. popoldne. Prihodnja seja je v ponedeljek ob 10. dopoldne.

BOLGARSKI GENERALNI KONZUL V BUDIMPEŠTI.

Sofija, 13. Bolgarska vlada je imenovala vseučiliškega profesorja dr. Mihajčeva za generalnega konzula v Budimpešti.

PALLAVICINI NA DOPUSTU.

Carigrad, 12. Avstrijski veleposlanik mejni grof Pallavicini je danes nastopil daljši dopust. Včeraj je bil še pri sultanu na avdienci.

TARNOWSKI NA DOPUSTU.

Sofija, 12. Avstrijski veleposlanik grof Tarnowski je nastopil dopust. V času njegove odsotnosti bo vodil poslaništveni svetnik baron Mittag von Lenkheim posle.

LLOYD GEORGE PROTI VELEPOSESTNIKOM.

London, 12. Finančni minister Lloyd George je pričel napovedano kampanjo proti veleposestnikom z govorom, ki ga je imel v Belfortu. Dejal je, da hoče vlada dvigniti ljudstvo iz bede; čas je prišel, da se nastopi proti velikim zemljiškim posestnikom. Opisal je neznosne razmere poljedelskih delavcev, katerim se mora odpreti pot napredka. Veleposstvo ima največji in najmanje nadzorovani monopol in ima zakonito pravico, da pustoši deželo huje kakor tuj sovražnik. Nizke plače in ves položaj poljedelskih delavcev je sramota za veliko in bogato deželo. Temu monopolu se mora krepko, temeljito in drastično napraviti konec.

ARNAVTI IN ČRNOGORCI.

Cetinje, 22. Uradno je konstatirano, da niso Črnogorci nikjer prekoračili albalnske meje. Pozicije, ki so jih zasedli Črnogorci, so na črnogorski strani.

KAJ DELAJO KONZULI?

Carigrad, 12. »Agence Ottomane« poročajo iz Beograda: V političnih krogih se kaže živahna nezadovoljnost z avstro-ogrskim konzulom v Prizrenu, katerega dolže, da je oskrboval katoliške Albance z orožjem in strelivom. Tudi italijanskemu konzulu očitajo, da je vodil med Albanci agitacijo proti Srbom.

SRBSKE IZGUBE.

Belgrad, 13. Srbski tiskovni urad poroča: Po zunanjem časopisju razširjene vesti o velikanskih izgubah Srbov — tupatam so govorili celo o 17.000 mrtvih in ranjenih — so povsem brez podlage. Srbske izgube so v resnici neznatne, medtem ko so albanske zelo velike. Kakor te vesti, so tudi one neresnične, ki smo jih že enkrat kategorično zavrnili, češ da so izbruhili upor med srbskim vojaštvom, da so vojaki pometali puške proč in da so odpovedali pokorščino.

SRBSKA SKUPŠČINA.

Belgrad, 13. Zasedanje skupščine otvoril kralj Petar dne 17. t. m. s prestolnim govorom.

SRBSKI MINISTRI.

Belgrad, 13. V poučenih krogih zatrjujejo, da odstopi finančni minister Paču, čim bo zakon o posojilu sprejet v skupščini. Na njegovo mesto pride minister za notranje zadeve Protić, katerega zamenja staroradikalec Petrović.

SRBSKO POSOJILLO.

Belgrad, 12. Vesti iz Pariza trdijo, da se delegatom državne hipotečne banke ni posrečilo dobiti posojilo v znesku 50 milijonov frankov, ki so ga hoteli najeti na Francoskem.

TURŠKI VJETNIKI NA BOLGARSKEM.

Carigrad, 12. Po določbah turškobolgarske mirovne pogodbe izročila Bolgarska turške vojne vjetnike sedaj Turčiji. Število turških vojakov, ki jih da Bolgarska zdaj Turčiji na razpolago, znaša po avtentičnih podatkih 150.000 mož. Večji del tega moštva bo že prihodnje dni po turških oficirskih komisijah pod vrhovnim vodstvom Šukri paše odposlan v Turčijo. V ta namen je turško vojno poveljništvo rekviriralo tudi vse ladje, ki so na razpolago. To naredbo so prej smatrali za začetek demobilizacije v zapadni Traciji. Mogoče je, da bodo odpuščeni starejši letniki iz armade in da jih nadomestijo vojaki, ki pridejo iz bolgarskega jetništva. Splošna demobilizacija Turčije se za sedaj ne izvrši. Šele zadnje dni je vojno poveljništvo pomaknilo dve diviziji iz kraja Lozengrad—Midija bolj proti vzhodu. Tudi ob bolgarsko-turške meje so se premaknili oddelki.

RUMUNIJA.

Bukarešt, 12. Rumunska vlada odločno zavrača vesti, češ da namerava pretiine korake pri bolgarski vladi, da ne bo trpela nobene kršitve bukareškega mira. Vse podrobne vesti so iz trte izvite.

TURKI IN GRKI.

Frankobrod, 13. »Franki. Ztg.« poroča iz Carigrada, da pripravlja Porta noto, s katero hoče velesile resno opozoriti na zatiranje mohamedanskega prebivalstva v grškem delu Macedonije. Če bi ostal ta korak Turčije brezuspešen, namerava Turčija izgnati bogate Grke, ki so naseljeni v deželi.

VELIKI VEZIR — PREDSEDNIK MLADOTURKOV.

Carigrad, 13. Mladoturški kongres je izvolil velikega vezirja za predsednika mladoturške stranke.

ENVER BEG BOLAN.

Carigrad, 12. Enver beg je obolel. Sultan je ukazal svojemu prvemu zdravniku, naj ga zdravi.

NEMIRI V PERZIJ.

Teheran, 13. Iz Ispehana poročajo, da so tam izbruhili resni nemiri. Bazarji so zaprti. Po džamijah se prirejajo shodi, ki pozivajo ljudstvo, naj prežene Bahtare in pokliče obitelj princa Zit es Sultana nazaj. Tudi iz Kermana poročajo o nemirih. Ljudstvo se puna zaradi davkov na prometna sredstva.

JAPONSKO IN KITAJSKO.

Tokio, 12. Ministrstvo za zunanje zadeve je objavilo poročilo o pogajanjih s Kitajsko zaradi dogodkov v Hakovu, Jenčovu in Nankigu. V zadnjem slučaju je Kitajska vlada izpolnila baje vse pogoje razun enega. Kakšen je bil ta, se sedaj še ne more povedati. V javnosti sodi, da gre

za japonsko zahtevo, da naj kitajska vlada odpusti generala Cangsuna.

MEHIKANSKE HOMATIJE.

110 poslancev zaprtih.

Novi Jork, 12. Iz Mehike brzojavljajo, da so tam zaprti 110 poslancev, ki so podpisali resolucijo, v kateri izjavljajo, da bodo dali razpustiti zbornico, pa zasedali drugod, če ne bo konca tega, da izgine zdaj eden zdaj drugi izmed poslancev. Resolucija je bila posledica dejstva, da je izginil senator Dominguez po nekem govoru, s katerim je ostro napadal predsednika Huerto.

Parlament suspendiran.

Novi Jork, 12. Iz Mehike javljajo, da sta bili obe zbornici po aretaciji poslancev suspendirani. Nove volitve imajo biti dne 26. oktobra. torej tisti dan, ko bo tudi volitev predsednika.

Boji.

Novi Jork, 12. Po poročilih iz Mehike je bilo v Torreonu, ko so vstasi zasedli mesto, 9 Špancev ubitih. Prvotno so poročali, da jih je bilo ubitih 175.

Poslanci izpuščeni.

Washington, 12. Državni departman je dobil iz Mehike poročilo, da so aretirani poslanci zopet izpuščeni.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

40 letni uspeh,

ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

M. Vanino

brusarnici, Stari trg (Kleparska steza (poleg čevljarskega mostu)

se priporoča za vsa dela v brusarsko stroko. Tudi pridem na dom po stvari za brusiti — se lahko sporoči po dopisnici.

Najtopleje se priporoča

gostilna Balija
pri Bobenčku na Glincah

Moderne srajce, bele in barvaste

tenniske, lovske, hribolazke, mrežaste, in vse druge vrste z ovratnikom in brez ovratnika spalne srajce, trdi in mehki ovratniki, zapetnice, nprsniki, dolge in kratke spodnje hlače, majice, nogavice itd., vse v največji izbiri in najboljši kakovosti

po zelo skromnih in stalnih cenah
v modni in športni trgovini

P. MAGDIĆ, Ljubljana

nasproti glavne pošte.

Okrajna bolniškablagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Zajec Ivan splošno zdravljenje	—	1—3	Francišanska ul. št. 2, II. nadst.
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21	—	Dunajska cesta št. 6, pritličje
Dr. Robida Jan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmatinova ul. št. 3, pritličje
Dr. Ipavic Benjamin splošno zdravljenje	10—12	—	Mestni trg št. 3, I. nadstropje
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bolezni	10—12	2—3	Francišanska ul. št. 4, pritličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bolezni	—	2—4	Prešernova ulica št. 3, III. nadst.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico, za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član vam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati s blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika blagajne.

Načelstvo.

„Zdravnik želodca“

je edina posebnost želodčnega likerja iz zdravilnih rastlin, kateri izborna vpliva proti slabosti v želodcu ter ga radi tega v nobeni družini ne bi smelo manjkati.

Dobi se tudi v vsih prodajalnah konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

Odlikovan v Parizu z zlato kolajno in čast. križcem.

FRANCOSKO ŽGANJE „DIANA“

z Mentolom je najboljšo domače sredstvo.

Dobiva se pri vsakem boljšem trgovcu na deželi, ter v Ljubljani v lekarni gospoda Gabriela Piccoli in pri gosp.:

Franc Babič,
Berjak & Šober,
Viktor Cantoni,
B. Cvančara,
L. Češnovar,
Marija Jemec,

Ivan Jelačin,
A. Jerše,
Anton Kanc,
L. Kotnik (Šiška),
J. Krivic,
Anton Krisper,

Leskovic & Meden,
Antonija Mehle,
Tomaž Mencinger,
Josip Mihelič,
J. Oblak,
J. Perdan,

V. Petričiča nasl.
J. Samc,
Ivan Pintar (Šiška),
J. Rosshäupl,
A. Stacul,
A. Sušnik,

A. Sar-ton,
F. Sark,
M. Spreitzer,
Franc Terdina,
J. Vodnik (Šiška) pr,

Berta Sevar,
M. Krč-Gasperlin,
„Konsumnem društvu“
za Ljubljano in
okolico.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj po domači avstrijski pragi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejši brzoparčki z dvema vetralcema, električne razsvetljave,
boviličnim brenjavom, na katerih je za vsakega potnika prostorišče, da
dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopeli itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovratna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

načnanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom
obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov
Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.
Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. popoldne ter
od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odgovorni roki so pri društvu najprimernejši in varnost vlog
najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zupa
svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Družinski kruh

iz pekarnе

„Konsumnega društva
za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši.
Hlebi po 1.75 kg veljajo
samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah
„Konsumnega društva za Ljub-
ljano in okolico“. — Člani,
segajte po njem!

Produktivna zadruga ljub- ljanskih mizarjev v Ljubljani

F. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu ob-
činstvu pri nabavi vsakovrst-
nega pohištva, ki ga izdeluje
v lastni, najmoderneje oprav-
ljeni tovarni na Glincah pri
:: Ljubljani. ::

Priporoča se tudi za vsa druga
v mizarstvo stroko spadajoča
:: dela. ::

Delo je vedno solidno,
točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo do-
pošlje brezplačno v najkraj-
:: šem času. ::

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

načnanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in na-
čelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5¹/₂ 0** od dne vloge
do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K.
Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski
nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču,
na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.